

Fyll i arbetsbeskrivningen genom att ersätta den ljusgrå texten med din egen text. Spara och bifoga dokumentet i samma mapp som resten av ditt bidrag.

NAMN:

Anders Oxelström

E-POST:

anders.oxelstrom@tv4.se

ARBETSNAMN:

Lögnen om barnen

DESSA PERSONER ANMÄLS OCH KAN NOMINERAS

Camilla Ziedorn, reporter

Staffan Ahlström, fotograf

Jocke Söderqvist, redigerare

FÖRUTOM OVANSTÄENDE DELTOG FÖLJANDE PERSONER

Anders Oxelström, redaktionschef

Cecilia Wanger, redaktör

Notera: Kalla fakta publicerade uppgifterna om förekomsten av barnarbete samtidigt med tidningen Veckans Affärers publicering. Reportaget "Lögnen om barnen", som innehåller andra uppgifter än bara förekomsten av barnarbete, är Kalla faktas egen produktion och bygger uteslutande på Kalla faktas grävarbete.

PUBLICERINGSDATUM

9 mars 2014

VAR PUBLICERADES JOBBET?

Kalla fakta, TV4

BESKRIV RESULTATET AV GRÄVET KORTFATTAT

Grävet avslöjade att det svensk/finska pappersföretaget Stora Enso lät barn, vissa inte äldre än fyra år, arbeta tio timmar om dagen på soptippar i Pakistan. Stora Ensos pakistanska leverantörer anlät barnen för att plocka returpapper som de sen levererade till Stora Ensos företag. Barnen arbetade

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli.
Telefon: 08-665 40 10 E-post: kansli@fgj.se

för runt 60 öre i timmen under mycket svåra förhållanden och många av dem har fått kroniska skador och sjukdomar.

Vi kunde dessutom avslöja att Stora Enso hela tiden kände till att deras leverantörer anlidade barn för arbetet på soptipparna. Stora Enso var väl medveten om det redan i juni 2012 - två månader innan de köpte in sig i verksamheten. Utåt dolde de vad de fått reda på angående barnarbetet. Vi kunde visa att Stora Enso sen juni 2012 har ljugit om vad de vet för både sina ägare och till allmänheten och avsiktligt har gett falsk information i årsredovisningar och hållbarhetsrapporter.

PÅ VILKET SÄTT ANSER DU ATT GRÄVET UPPFYLLER KRITERIERNA FÖR GULDSPADEN?

Vi lyckades från svaga indikationer om missförhållanden i Stora Ensos leverantörsled avslöja en stor skandal som gick upp i högsta ledningen inom företaget. Vi lyckades med det genom att inte bara utgå från de skriftliga källor som fanns tillgängliga, utan att istället åka till Pakistan och i fält själva utreda hur det verkligen låg till. Vi lyckades kartlägga leverantörsleden och få alla parter att i filmade intervjuer berätta hur det verkligen var. Men vi stannade inte vid att konstatera förekomsten av barnarbete, utan letade vidare och lyckades få fram information som bevisade att Stora Enso redan kände till dessa missförhållanden. Med hela materialet åkte vi sen hem till Sverige och konfronterade bolaget. I konfrontationsintervjun med högsta ansvariga chef framgår det med all önskad tydlighet vilken dubbelmoral bolaget har i frågan. Efter avslöjandet har Stora Enso medgett vad de tidigare dolt och har nu börjat ta tag i problemet. Det är ett gräv som krävt många månaders research, en lång resa till Pakistan med mycket fältarbete och vars resultat i slutändan gjort verklig skillnad.

HUR UPPSTOD URSRUNGSIDÉN TILL PROJEKTET?

Storbolagens hållbarhetsrapporter innehåller ofta stora ord om deras sociala och miljömässiga ansvarstagande i länderna där de är verksamma. Ofta får man intrycket av att bolagen ägnar enorma resurser åt välgörenhet. Samtidigt är det väldigt få som åker ut och kontrollerar om verksamheten faktiskt ser ut så som bolagen beskriver den. Stora aktieägare, så som pensionsbolag, banker och investmentbolag, tjänar på att verksamheten inte synas i sömmarna. Om hållbarhetsrapporten ser ambitiös ut får företaget och därigenom aktieägarna en grön stämpel, utan att behöva anstränga sig mer än på pappret. Förlorarna är de som drabbats av bolagens verksamhet och som inte blir sedda. När vi fick indikationer om att det förekom missförhållanden i Stora Ensos leverantörsled, trots bolagets höga svansföring när det gäller socialt ansvar, kändes det därför som en självklarhet att våga ägna många månader och långa resor åt att försöka ta reda på hur det egentligen låg till.

VILKA ARBETSMETODER TILLÄMPADES?

Fältarbete i Pakistan, där vi kartlade hela leverantörskedjan genom att följa leverantörer som åkte in på Stora Ensos pappersbruk och sen följa dem tillbaka till deras arbetsplats. Kontakter och förtroende etablerades hos nyckelpersoner. Vi hittade barnarbete i den kartlagda leverantörskedjan och etablera kontakter med dessa barn, deras arbetsgivare och deras föräldrar.

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli. Telefon: 08-665 40 10 E-post: kansli@fgj.se

Utöver fältarbetet där vi systematiskt kartlagt och etablerat kontakter med nyckelpersonerna i Pakistan, har vi utgått från offentliga rapporter samt interna rapporter och jämfört innehållet i dem.

Vi ville också i en intervju med högsta ledningen i Stora Enso tydligt belysa företagets inställning. Ansvarig chef säger där att Stora Enso inte accepterar barnarbete i sin verksamhet, men konfronterad med verkligheten tvingas han erkänna att de känt till barnarbetet hela tiden och tvingas därmed bekräfta allt det vi fått fram i vårt gräv.

VILKA TYPER AV KÄLLOR ANVÄNDES?

Muntliga källor:

Initierade källor i olika länder

Relevanta leverantörer i Pakistan

Drabbade barn i Pakistan, med familjer

Information från människorättsorganisationer i Sverige och Pakistan

Skriftliga Källor:

Icke-offentligt internt företagsdokument

Due dilligence från Stora Enso

Årsrapporter från Stora Enso

Hållbarhetsrapporter från Stora Enso

VILKA PROBLEM STÖTTE DU PÅ UNDER ARBETET?

Hitta bevis för att det förekom barnarbete. Vi löste det genom att åka till Pakistan och kartlägga leverantörskedjan, genom att följa leverantörer som åkte in med sina lastbilar på Stora Ensos pappersbruk. Vi följde leverantörerna till sina arbetsplatser och etablerade kontakter med flera av dem. Vi etablerade kontakt med barnen som jobbade för dem och deras föräldrar i slumområdena. Sen intervjuade vi nyckelpersoner och filmade hela kedjan, med allas medgivande.

Hitta bevis för att Stora Enso kände till barnarbetarna redan i juni 2012. Vi hittade genom olika tips den konsultfirma i Islamabad som gjort utredningen åt Stora Enso. De bekräftade att Stora Enso känt till barnarbetarna i juni 2012 när de var klara med sin utredning och presenterade den för Stora Enso i Sverige. För att vara säkra ville vi också läsa rapporten de skrivit, men nekades. Vi kom över rapporten med hjälp utifrån. Där framkom att det fanns barnarbete i leverantörsleden och att rapporten var ett beställningsjobb från Stora Enso och blev klart i juni 2012.

Att jobba och filma i Pakistan. Det krävde noga förberedelser innan vi åkte och på plats i Pakistan planerade vi filmandet minutiöst, för att hela tiden vara säkra och för att inte materialet skulle beslagtas eller källor röjas. Vi åkte runt till olika delar av landet, i både städer och på landsbygden. Vid flera tillfällen fick vi lokal polis som svans och undvek då att träffa källor och att filma. Vid ett

tillfälle tog polisen in oss till stationen och pressade oss på vad vi gjorde i landet och vi hölls kvar i drygt en timme.

Det är en hög säkerhetsrisk att arbeta i Pakistan och därtill filmade vi i miljöer där vi var extra utsatta, som slumområden där vi spenderade flera dagar. Vi hade flera metoder för att minimera uppmärksamhet, så som kameraval. Vi lärde känna personerna i sina miljöer dagarna innan vi började spela in och intervjua, för att vi skulle vara kända i området när vi började jobba.

HUR LÅNG TID TOG PROJEKTET?

6 månader

VILKA REAKTIONER HAR ARBETET FÅTT FRÅN MYNDIGHETER OCH KOLLEGOR?

Stora Ensos vd medgav vad de gjort och gick ut med en offentlig ursäkt dagen efter vår publicering.

Ansvarig chef Mats Nordlander fick lämna sin post.

Swedbank uteslöt Stora Enso ur sin hållbarhetsfond.

Den stora analysfirman Ethix rödlistade Stora Enso och avråder numera investerare att placera pengar i företaget, som en direkt följd av avslöjandet. Rödlistning är mycket ovanligt och händer knappt med nordiska företag.

De stora aktieägarna åkte till Pakistan för att se hur det ser ut och vad Stora Enso nu gör för att åtgärda problemet med barnarbete.

Stora Ensos vd Jouko Karvinen avgick.

Stora Ensos årsstämma ägnades nästan uteslutande åt avslöjandet om barnarbete i Pakistan och företagets vetskap om det. Vd:n ägnade sitt tal på en timme åt avslöjandet, företaget hade bjudit in sin pakistanska hållbarhetschef som berättade om problematiken och ägarna pressade företaget på information om barnarbetet. Det är mycket ovanligt att en hel årsstämma ägnas åt en hållbarhetsfråga.

Det väcktes debatt efter avslöjandet. På Dagens Industris debattsida krävde 13 fackliga företrädare svar från Stora Enso och vd:n förklarade. Dagens Industri har sen följt frågan. Även Svenska Dagbladet tog flera gånger upp avslöjandet. Branschpress skrev mycket om avslöjandet. TV4Nyheterna sände under flera veckor efter avslöjandet inslag som följde händelseutvecklingen. Finsk media, som t ex Yle, Helsingin Sanomat, MTV3 och Hufvudstadsbladet rapporterade om avslöjandet och det blev en debatt i både finsk media och politik. Bland annat krävde Finlands Fackförbunds Centralorganisation en lagändring med tvingande etiska regler för företag så att företagen kan ställas inför rätta när liknande missförhållanden uppdagas i framtiden. Det diskuteras nu bland partierna i riksdagen.

HAR PROJEKTET ANMÄLTTS TILL PO, GRANSKNINGSNÄMNDEN ELLER ANNAN INSTANS?

Nej.

TELEFON/E-POST TILL NOMINERADE JOURNALISTER:

Camilla Ziedorn

E-post: camilla.ziedorn@tv4.se

Mobil: 076 782 91 41

Staffan Ahlström

E-post: staffan.ahlstrom@tv4.se

Jocke Söderqvist

E-post: jocke.soderqvist@tv4.se